

Warszawa, 24 lipca 2002 r.

Opinia prawna
w sprawie pytania prawnego Sądu Okręgowego w Szczecinie,
skierowanego do Trybunału Konstytucyjnego
(sygn. akt: dołączone do sprawy K.28/02)

Stosownie do zlecenia z dnia 3 lipca 2002 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie pytania prawnego Sądu Okręgowego w Szczecinie, sformułowanego w postanowieniu z dnia 10 czerwca 2002 r.

Pytanie Sądu Okręgowego w Szczecinie dotyczy konstytucyjności art. 45 ust. 5 i art. 45 ust. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. nr 133, poz. 882 z późn. zmianami), zwanej dalej „ustawą”. Sąd Okręgowy zgłasza wątpliwość co do zgodności:

- 1) art. 45 ust. 5 ustawy z postanowieniami art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz
- 2) art. 45 ust. 7 ustawy z art. 32 ustawy zasadniczej.

Zdaniem Sądu, rozwiązanie przewidziane w art. 45 ust. 5 ustawy pozostaje w opozycji do art. 3a i art. 45 ust. 2 tejże ustawy, które to przepisy odpowiednio ustanawiają zasadę, że komornik wykonuje powierzone mu czynności na własny rachunek, a opłatę stosunkową za dokonana egzekucję świadczeń pieniężnych pobiera od dłużnika. Uchybia ono zasadzie przyzwoitej legislacji.

Według Sądu Okręgowego konsekwencją określonego w art. 45 ust. 5 ustawy uprawnienia komornika jest możliwość osiągnięcia przez niego dochodu nawet przy egzekucji nieskutecznej. Przepis ten, uprawniający do żądania od wierzyciela wpłacenia części opłaty stosunkowej jeszcze przed wszczęciem egzekucji, może ograniczać prawo do sądu.

W odniesieniu do art. 45 ust. 7 ustawy Sąd wyraża pogląd, że wspomniany przepis narusza konstytucyjną zasadę równości.

*

* * *

1. Wątpliwości Sądu Okręgowego dotyczących konstytucyjności art. 45 ust. 5 ustawy nie podzielam. Uprawnienie komornika do wezwania wierzyciela do wpłacenia części opłaty stosunkowej nie podważa zasady wyrażonej w art. 3a ustawy, zgodnie z którą komornik wykonuje czynności egzekucyjne na własny rachunek. Określenie „na własny rachunek” oznacza, że Skarb Państwa nie odpowiada za ewentualne zobowiązania zaciągnięte przez komornika w toku wykonywania tych czynności, ani nie pokrywa kosztów prowadzonej przez niego działalności egzekucyjnej.

Do czasu wejścia w życie ustawy nowelizującej komornicy pobierali wynagrodzenie miesięczne w wysokości prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia oraz wynagrodzenie prowizyjne z uzyskanych opłat egzekucyjnych. Przejście „na własny rachunek” nastąpiło jednocześnie z rozwiązaniem stosunku pracy. Obecnie komornik należy do kategorii osób wykonujących tzw. wolny zawód.

Zasada sformułowana w art. 3a ani przepis art. 45 ust. 2 ustawy nie zawierają *implicite* zakazu żądania części opłaty stosunkowej od wierzyciela. Nie dostrzegam więc wewnętrznej sprzeczności między wymienionymi wyżej przepisami i art. 45 ust. 5 ustawy. Dyskusyjna jest natomiast uznaniowość decyzji komornika, który **może** (podkr. W.P.), przed wszczęciem egzekucji środków pieniężnych, wezwać wierzyciela do wpłacenia części opłaty stosunkowej. Decyzje w tych sprawach będą miały charakter arbitralny, ponieważ ustawodawca nie wskazał żadnych kryteriów ich podejmowania.

Możliwość osiągnięcia przez komornika dochodu także przy egzekucji bezskutecznej nie przeczy zasadzie wykonywania przez niego egzekucji na własny rachunek. Brak obowiązku zwrotu wierzycielowi części pobranej opłaty stosunkowej w przypadku egzekucji bezskutecznej nie poprzedzonej zabezpieczeniem roszczenia jest rozwiązaniem, które przenosi część ryzyka, związanego z prowadzeniem egzekucji, na wierzyciela. Można je uzasadniać tym, że także egzekucja nieskuteczna (bezwynikowa) wymaga poniesienia przez komornika określonych kosztów. Ocena wysokości udziału wierzycieli w ponoszeniu tych kosztów jest już kwestią pozaprawną.

2. Trafne jest spostrzeżenie Sądu Okręgowego, że przepis art. 45 ust. 7 ustawy dokonuje podziału wierzycieli na dwie kategorie. Do pierwszej kategorii należą wierzyciele, którzy zostali wezwani przez komornika do zapłaty części opłaty

stosunkowej, przewidzianej w art. 45 ust. 5 ustawy. Jeżeli nie uiszczą tej opłaty w ciągu tygodnia od dnia otrzymania wezwania do zapłaty, komornik zwróci wniosek o egzekucję. Drugą kategorię stanowią sądy i prokuratura, które są obowiązane przekazać przewidzianą w art. 45 ust. 5 opłatę **łącznie z poleceniem egzekucyjnym**. Nieprzekazanie opłaty powoduje zwrot polecenia.

Zróznicowanie sytuacji prawnej wierzycieli, o których mowa w art. 45 ust. 7 ustawy, oraz sądów i prokuratury występujących w charakterze wierzycieli nie jest jednak niezgodne z art. 32 Konstytucji. Nie uchybia ono zasadzie równości, ponieważ wierzyciel, którego komornik przed wszczęciem egzekucji wezwał do wpłacenia części opłaty stosunkowej (art. 45 ust. 5 ustawy) zdecydowanie różni się od organów władzy publicznej (jakimi są sąd i prokuratura) tym, że nie posiada uprawnień do wydania komornikowi polecenia egzekucyjnego. Prawo wydawania takich poleceń jest cechą relewantną, która, w grupie podmiotów uprawnionych do egzekwowania roszczeń za pośrednictwem komornika, wyróżnia sąd i prokuraturę działających w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa.

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie podkreśla, że konstytucyjna zasada równości zakłada różne traktowanie podmiotów różnych, tj. podmiotów, które nie posiadają wspólnej cechy istotnej. Według Trybunału równość wobec prawa to także zasadność wyboru kryterium takiego, a nie innego różnicowania (zob. wyrok z dnia 6 grudnia 1997 r. sygn. K.8/97). W orzeczeniu wcześniejszym Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zasada równości nie zakazuje różnicowania sytuacji prawnej adresatów danej regulacji prawnej pod warunkiem, że różnicowanie to znajduje oparcie w odrębnościach charakterystyki (prawnej lub faktycznej) poszczególnych kategorii adresatów (OTK Zb. urz. nr 6/96 z 1996 r. s. 530). W opiniowanym przypadku warunek ten jest spełniony.

3. Przewidziany w art. 45 ust. 7 ustawy zwrot wniosku z powodu nieuiszczenia części opłaty stosunkowej nie stanowi naruszenia postanowienia art. 45 ust. 1 Konstytucji. Prawo do sądu nie oznacza, że wszelkie wnioski osób korzystających z tego prawa mają być zwolnione z jakichkolwiek opłat sądowych. Określone ustawą opłaty mają na celu m. innymi zapobieżenie nadużywaniu środków ochrony prawnej. Dostępność zaś drogi sądowej (prawa do sądu) dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej zapewniają przepisy prawa zwalniające określone kategorie osób od ponoszenia kosztów sądowych bądź

upoważniające sąd do stosowania zwolnień w tym zakresie (np. art. 111 i art. 113 Kodeksu postępowania cywilnego). Przepis art. 45 ust. 6 ustawy zwalnia od opłaty, o której mowa w ust. 5, wierzycieli zwolnionych już od kosztów sądowych przez sąd lub z mocy ustawy.

Sporządził: Witold Pawełko